

na Mostecku rozvíjela, zejména co se týče důrazu na obytnou složku.

Přiměřená pozornost je věnována vývoji hradů v pozdním středověku a v raném novověku, kdy se zejména v důsledku rozvoje palných zbraní proměňuje podoba hradního opevnění a současně se sídla přizpůsobují rostoucím nárokům šlechty na komfort a reprezentaci. Není však opomenut ani druhý život hradů. V 19. a 20. století se stávají místy výletů a romantickými kulisami, což jim většinou spíše uškodilo, jak je zejména na Hněvíně a Doubravské hoře dodnes patrné.

S ohledem na svůj popularizační charakter publikace neobsahuje poznámkový aparát, což je do určité míry kompenzováno rozsáhlým soupisem užitých pramenů a literatury. Textové pasáže vhodně doprovází velké množství kvalitních barevných fotografií, půdorysů, historických vyobrazení a trojrozměrných rekonstrukcí sídel.

Některé z publikovaných závěrů bude ještě třeba prověřit dalším průzkumem. Namátkou to platí o novém datování bateriových věží hradu Doubravská hora. Vznik těchto věží byl až dosud kladen do doby krátce po roce 1478. Podle nepublikovaného výzkumu Ivana Peřiny věže údajně vznikly téměř současně s bastionovým opevněním z doby kolem roku 1600, které jádro hradu s věžemi obklopuje. Pravděpodobněji však tehdy došlo pouze k radikálním úpravám starších věží, přestože novověké úpravy bateriových věží jsou u nás poměrně vzácným jevem. Kvalitní a sympatická monografie dává možnost nahlédnout do dávné minulosti kraje, který téměř zmizel pod rypadly těžebních strojů.

JAN BOUKAL

Dlouhá cesta za krásou. Průvodce výstavou na hradě Pernštejně, edd. Lenka KALÁBOVÁ – Michal KONEČNÝ, NPÚ – ÚPS v Kroměříži, Kroměříž 2014

192 s., ISBN 978-80-87231-19-7

V rámci projektu Národního památkového ústavu *Rok pánů z Kunštátu* proběhla v létě 2014 na hradě Pernštejně výstava odkazující na cestu poselstva Jiřího z Poděbrad „z Čech až na konec světa“ pod vedením Lva z Rožmitálu. Předkládaný svazek je průvodcem k této expozici a představuje cenná díla z aristokratických sbírek nashromážděných v průběhu 19. a 20. století, která se dnes nacházejí ve správě NPÚ (nejvíce jsou zastoupeny státní hrady Bouzov a Šternberk a zámky Konopiště

a Hradec nad Moravicí), případně ve sbírkách Moravské galerie v Brně a Slezského zemského muzea v Opavě.

Čtivě psaný úvod, členěný do tří kratších oddílů, začíná líčením smrti Ladislava Pohrobka a následnou volbou Jiřího z Poděbrad za českého krále. Stručný popis dalších politických událostí, především rozepře mezi českým „kacířským panovníkem“ a papežem Piem II. a ne zcela úspěšné snahy krále Jiřího o spojení křesťanských vladařů, namířené proti nebezpečí islámu, ústí do přípravy samotné cesty. Ta započala na podzim roku 1466 a je nám známa především díky popisům přímých účastníků Gabriela Tetzela z Norimberku (německá verze) a Václava Šaška z Bříkova (nedochoval se český originál, jen latinská verze z roku 1577).

Autoři úvodního textu citují několik pasáží obou kronikářů líčících účinek honosných sídel na české rytíře, velkolepé hostiny i turnaje na jejich počest. Výstava, a tedy i katalog, si kladou za cíl představit díla z let 1450–1520, s nimiž se mohli členové poselstva na své pouti hypoteticky setkat. Často se jedná o opravdu cenné umělecké exponáty, které však, jak si autoři katalogu dobře uvědomují, postrádají svůj původní kontext „a v interiérech zámků tak působí jako solitérní umělecká díla nejrůznější datace, autorského určení a provenience“ (s. 37). Přestože text ilustruje obrazový doprovod, čtenář by pro větší přehlednost jistě uvítal i mapu s vyznačenou trasou celé výpravy. Podle pravděpodobného místa původu exponátů je rozděleno i 63 katalogových hesel, a to do oddílů *Německé země*, *Země vévody burgundského*, *Země španělských králů* a *Itálie*. Právě toto členění se může jevit jako problematické, ne vždy je totiž možné místo vzniku památek dostatečně přesně lokalizovat. Při daném rozdělení by jistě nebylo od věci opatřit jednotlivé oddíly stručnou předmluvou. Ze zemí, kudy poselstvo projíždělo, nejsou zastoupeny Francie, Anglie a Portugalsko.

Kromě editorů a současně kurátorů výstavy se na sepsání katalogových hesel podíleli doktorandi semináře dějin umění FF MU v Brně Andrea Husseiniová, Kristina Ketmanová a Matěj Kruntorád. Hesla obsahují, pokud jsou dostupné informace, jméno autora, označení původu, dataci, materiál, rozměry, místo uložení, provenienci, případně seznam literatury. Mnoho předmětů uměleckého řemesla je publikováno vůbec poprvé a u řady dalších děl nalezneme zatím jen odkazy k diplomové práci Hany Vorlové (FF UP, Olomouc 2009) či ke katalogu *Zdaleka i zblízka. Středověké importy v moravských i slezských sbírkách* (red. Kaliopi Chamonikola, Brno 2009).

Nutno podotknout, že představovaná díla většínou vykazují opravdu vysokou uměleckou úroveň a u několika z nich lze celkem přesvědčivě určit jejich autora, dílnu či okruh. Za všechny uvedme například jména jako Hermen Rode (Kartuzián uctívající Pannu Marii, Šternberk), Erasmus Grasser (dřevořezba papeže, Bouzov), Adrien Isenbrandt (Narození Krista, Vizovice), Albert Bouts (Posmívání Kristu, Hradec nad Moravicí), Liberale da Verona (Sv. Šebestián, MG v Brně) či Arcangelo di Jacopo del Sellaio (Panna Marie s dítětem a malým Janem Křtitelem, Konopiště).

Anotovaný *Průvodce* je stejně jako další publikace vydané NPÚ při příležitosti akce Rok pánů z Kunštátu určen především laické veřejnosti,

nepřekvapí proto, že ani úvodní text neobsahuje poznámkový aparát; je však zarážející, že chybějí odkazy na zde přímo citované pasáže (František Palacký, Gabriel Tetzl, Václav Šašek z Bírkoval). Seznam literatury v závěru knihy se vztahuje ke katalogovým heslům vystavených exponátů, u nichž tak poskytuje vodítko pro další studium. Celkově lepší orientaci v knize, vyznačující se jinak zdařilou grafickou úpravou a kvalitní obrazovou přílohou, by napomohl obsah. Publikace každopádně naplnila svůj cíl a laickému čtenáři zprostředkovává význam poselstva krále Jiřího z Poděbrad a krásu uměleckých děl závěru středověku a probouzející se renesance.

MARTINA KUDLÍKOVÁ